

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ управління Державної
служби якості освіти у
Чернігівській області

від «04.02» 2023 року № 01-05/45

ПРОГРАМА моніторингу щодо забезпечення професійної орієнтації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти

I Загальні положення

Закон України «Про освіту» передбачає три рівні освіти — початкову, базову середню та профільну середню, де кожен з рівнів набуває нового змісту освіти та можливість адаптувати освітній процес до потреб сьогодення. Здобуття профільної середньої освіти передбачає два спрямування: академічне — профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, і поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти; професійне — орієнтоване на ринок праці профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб учнів (частина сьома статті 12 Закону України «Про освіту»). Враховуючи, що перший рік здобуття профільної середньої освіти за новим стандартом розпочнеться з 01 вересня 2027 року (абзац шостий пункту 1 розділу X Закону України «Про повну загальну середню освіту») важливого значення набуває забезпечення професійної орієнтації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти для формування свідомого вибору підлітком свого майбутнього.

Частиною другою статті 3 Закону України «Про повну загальну середню освіту» визначено мету загальної середньої освіти як забезпечення всебічного розвитку, навчання, виховання, виявлення обдарувань, соціалізації особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і здобуття освіти упродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності, дбайливого ставлення до родини, своєї країни, довкілля, спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству та формування в учнів компетентностей.

Водночас Державний стандарт базової середньої освіти містить перелік компетентностей та наскрізних умінь учнів базової школи, розвиток яких не буде цілісним без належного професійного орієнтування. Зокрема, це такі компетентності як інноваційність (здатність реагувати на зміни, відкритість до нових ідей, вміння ставити перед собою цілі), навчання впродовж життя (вміння визначати власні

потреби для розвитку, знаходити можливості для навчання й саморозвитку), підприємливість. Особистісна та професійна реалізація, уміння ухвалювати освітньо-професійні рішення щодо свого подальшого майбутнього є наскрізними очікуваними результатами у галузях стандарту.

Важливо розуміти, що професійна орієнтація — це системний та комплексний процес, який має враховувати запити учасників освітнього процесу, потреби громади, ринку праці, та базуватися на залученні всіх зацікавлених сторін.

В той же час Закон України «Про освіту» надає можливості щодо впровадження професійної орієнтації на рівні як закладів загальної середньої освіти, так і громад.

Враховуючи, що в області функціонує 5 закладів вищої, 18 фахової передвищої та 13 професійної (професійно-технічної) освіти, питання забезпечення професійної орієнтації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти є важливим та актуальним.

Мета моніторингу: виявити та відстежити тенденції щодо забезпечення професійної орієнтації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти й визначити чинники, які впливають на мотивацію підлітків до свідомого вибору своєї майбутньої професії.

Завдання моніторингу:

- виявити тенденції щодо забезпечення професійної орієнтації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти;
- з'ясувати чинники, які впливають на вибір підлітками своєї майбутньої професії;
- з'ясувати вплив професійної орієнтації на вибір підлітків;
- визначити чинники, які перешкоджають свідомому вибору майбутньої професії учасниками освітнього процесу;
- вивчити рівень свідомого вибору майбутньої професії учасниками освітнього процесу;
- визначити рівень мотивації підлітків при обранні місця подовження навчання;
- розробити рекомендації за результатами моніторингу.

Об'єкти моніторингу:

- професійна орієнтація в освітньому процесі;
- навчально-методичне забезпечення з професійної орієнтації;
- чинники, які впливають на вибір підлітком місця здобуття освіти;
- мотивація вибору майбутньої професії.

II Суб'єкти моніторингу

1. Суб'єктом, що проводить моніторинг, є управління Державної служби якості освіти у Чернігівській області.
2. Учасники моніторингу:
  - 1) керівники закладів загальної середньої освіти;
  - 2) здобувачі повної загальної середньої освіти;
  - 3) педагогічні працівники;
  - 4) батьки, інші законні представники здобувачів освіти.

III Індикатори

1. Забезпечення професійної орієнтації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти:
  - наявність заходів в річному плані роботи;
  - наявність курсів за вибором в освітній програмі;
  - наявність навчально-методичного забезпечення;
  - співпраця з громадськими організаціями, закладами освіти, підприємствами, тощо
2. Чинники, які впливають на вибір підлітком майбутньої професії:
  - професійна орієнтація у закладі освіти;
  - спілкування із друзями;
  - спілкування у родинному колі;
  - інформація від центрів зайнятості;
  - популярність професії;
  - інформація з відкритих джерел.
3. Вплив професійної орієнтації на вибір підлітків:
  - зміст інформації;
  - вид інформації;
  - джерело інформації.
4. Рівень свідомого вибору майбутньої професії учасниками освітнього процесу:
  - самооцінка рівня вибору;
  - взаємооцінка рівня вибору.
5. Чинники, які перешкоджають свідомому вибору майбутньої професії підлітками:

- відсутність інформації;
- вплив оточення;
- вплив батьків;
- відсутність вибору;
- відсутність мотивації.

6. Чинники, які впливають на мотивацію підлітків при обранні місця продовження навчання

- престижність закладу освіти;
- престижність майбутньої професії;
- обізнаність в перевагах та недоліках у навчанні;
- відсутність вибору;
- думка оточення;
- думка батьків;
- рівень заходів з професійної орієнтації.

IV. Вид моніторингу

Зовнішній, регіональний.

V. Методи, принципи та параметри моніторингу

1. Методи проведення моніторингу:

- 1) анкетування керівників закладів загальної середньої освіти;
- 2) анкетування педагогічних працівників;
- 3) анкетування батьків або осіб, які їх замінюють;
- 4) анкетування здобувачів освіти.

2. Принципи, відповідно до яких проводиться моніторинг:

- 1) науковість і методична обґрунтованість;
- 2) об'єктивність;
- 3) відповідність меті (валідність);
- 4) системність;
- 5) сприйняття громадськістю;
- 6) відкритість деперсоніфікованих результатів, а також інформації про показники на регіональному рівні;
- 7) закритість інформації про персональні результати учнів, а також про показники на локальному (щодо класів, закладів освіти, міст, районів, громад) рівні;
- 8) інформативність результатів для різних категорій споживачів.

3. У рамках моніторингу забезпечення професійної орієнтації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти визначається за такими параметрами: забезпечення розвитку державної системи професійної орієнтації населення згідно з пріоритетами державної економічної та соціальної політики відповідно до Концепції державної системи професійної орієнтації населення, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. N 842; Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 972 від 30.08.2022); Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 538 від 07.08.2013, № 143 від 26.02.2020); здатність педагогічних працівників забезпечувати освітній процес із урахуванням їх проєктувальної, прогностичної та організаційної компетентності відповідно до професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель початкових класів (з дипломом молодшого спеціаліста)», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23 грудня 2020 року № 2736-20.

VI Цикли моніторингу та основні етапи проведення

1. Моніторинг проводиться періодично за такими циклами:

I цикл — 2023-2024 н.р.;

II цикл — 2024-2025 н.р.;

III цикл — 2025-2026 н.р..

2. Основні етапи проведення моніторингу.

Моніторинг передбачає такі етапи:

- визначення мети та завдань моніторингу;
- розроблення інструментарію моніторингу;
- формування вибірки дослідження (заклади загальної середньої освіти, які беруть участь у моніторингу);
- проведення онлайн опитування керівників закладів загальної середньої освіти, педагогічних працівників, батьків, здобувачів освіти;
- аналіз та узагальнення результатів моніторингу;
- підготовка і оприлюднення звітів за результатами моніторингу;
- підготовка і оприлюднення узагальненого звіту за результатами моніторингу;
- оприлюднення рекомендацій за результатами моніторингу.

VII Інструменти що будуть застосовані під час моніторингу

1. Для анкетування учасників моніторингу використовуються чотири типи анкет:
  - анкета для педагогічних працівників;
  - анкета для батьків;
  - анкета для учнів/учениць.
2. Інформація, зібрана у процесі моніторингу, може бути використана з дослідницькою метою. Неперсоніфіковані результати моніторингу можуть бути опубліковані.

VIII Проведення анкетування учасників моніторингу

Анкетування учасників моніторингу проводиться:

- 1) відповідно до норм і вимог: Порядку проведення моніторингу якості освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 січня 2020 року № 54; нормативно-правових актів з питань організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти;
- 2) у терміни, визначені графіком відповідного циклу моніторингу;
- 3) у закладах загальної середньої освіти, які визначені відповідно до вибірки дослідження.

IX Визначення результатів моніторингу

1. Обробка та узагальнення результатів моніторингу здійснюється на основі даних статистично-математичної обробки результатів анкетування.
2. Інформування про результати моніторингу здійснюється шляхом оприлюднення інформаційно-аналітичних звітів на сайті Державної служби якості освіти України.

Графік проведення моніторингу у 2023-2024 н.р. та узагальнення його результатів

№	Заходи	Відповідальні	Термін виконання
1.	Проведення онлайн опитування	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з	15.02.2024

		органами місцевого самоврядування	
2.	Аналіз та узагальнення результатів моніторингу першого циклу	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	05.03.2024
3.	Оприлюднення звіту і рекомендацій за результатами першого етапу моніторингу	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	12.03.2024

Графік проведення моніторингу у 2024-2025 н.р. та узагальнення його результатів

№	Заходи	Відповідальні	Термін виконання
1	Проведення онлайн опитування	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	15.02.2025
2	Аналіз та узагальнення результатів дослідження другого циклу	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	05.03.2025
3	Оприлюднення звіту і рекомендацій за результатами другого етапу моніторингу	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	12.03.2025

Графік проведення моніторингу у 2025-2026 н.р. та узагальнення його результатів

№	Заходи	Відповідальні	Термін виконання
1	Проведення онлайн опитування	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	15.02.2026
2	Аналіз та узагальнення результатів моніторингу третього циклу	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	05.03.2026

3.	Оприлюднення звіту і рекомендацій за результатами третього етапу моніторингу	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	12.03.2026
4	Оприлюднення звіту за результатами моніторингу	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	10.04.2026
5	Оприлюднення рекомендацій за результатами моніторингу	Відділ моніторингу, позапланового контролю закладів освіти та взаємодії з органами місцевого самоврядування	10.05.2026

Начальник відділу моніторингу,
позапланового контролю закладів
освіти та взаємодії з органами
місцевого самоврядування

Олександр ДЕМЧЕНКО